

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Министерство образования и науки Республики Казахстан

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы
Национальная академия образования им. И. Алтынсарина

**ОТАНЫНЫҢ АЗАМАТЫ – ПАТРИОТЫ ҚАСИЕТТЕРІ БАР ТҮЛҒАНЫ
ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖӘНЕ ДАМУЫ**
(Қазақ хандығы құрылғанының 550 жылдығына және Ұлы Жеңістің
70 жылдығына)

Әдістемелік ұсыныстар

**ФОРМИРОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ ЛИЧНОСТИ, ОБЛАДАЮЩЕЙ
КАЧЕСТВАМИ ГРАЖДАНИНА – ПАТРИОТА РОДИНЫ**
(К 550-летию Казахского ханства и 70-летию Великой Победы)

Методические рекомендации

Астана
2015

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы Ғылыми кеңесімен баспаға ұсынылды (2015 жылғы 17 сәуірдегі № 3 хаттама)

Рекомендовано к изданию Ученым советом Национальной академии образования им. И. Алтынсарина (протокол № 3 от 17 апреля 2015 года)

Отанының азаматы – патриоты қасиеттері бар тұлғаны қалыптастыру және дамыту (Қазақ хандығы құрылғанының 550 жылдығына және Ұлы Жеңістің 70 жылдығына). Әдістемелік ұсыныстар. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2015. – 16 б.

Формирование и развитие личности, обладающей качествами гражданина – патриота Родины (к 550-летию казахского ханства и 70-летию великой победы). Методические рекомендации. – Астана: Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2015. – 16 с.

Әдістемелік ұсыныстарда Қазақ хандығының 550 жылдығын және Ұлы Жеңістің 70 жылдығын тойлауға арналған материалдар негізінде тәрбие процесін қазіргі жағдайда ұйымдастырудың; оқушыларды патриоттыққа тәрбиелеудің мазмұны мен формалары ашылды. Қазақстан азаматы – патриотының қасиеттері бар тұлғаны қалыптастыру және дамыту бойынша әдістемелік ұсыныстар дайындалды.

Әдістемелік ұсыныстар мұғалімдерге, тәрбиешілерге, әдіскерлерге, ғалым-педагогтерге және патриоттық тәрбие мәселелері қызықтыратын барша оқырманға арналған.

В методических рекомендациях раскрыты содержание и формы организации воспитательного процесса в современных условиях; патриотического воспитания школьников на основе материалов, посвященных 550-летию Казахского ханства и 70-летию Великой Победы. Разработаны методические рекомендации по формированию и развитию личности, обладающей качествами гражданина – патриота Родины.

Методические рекомендации предназначены для учителей, воспитателей, методистов, ученых-педагогов и всех интересующихся проблемами патриотического воспитания.

© Ы. Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы, 2015
© Национальная академия
образования им. И. Алтынсарина, 2015

Кіріспе

Мемлекет қоғамды біріктірудің келешектегі құрылысы мен этномәдени және әлеуметтік-саяси процестерді тиімді басқару мүмкіндігін анық айқындап, 2015 жылды Қазақ хандығының 550 жылдығын тойлау жылы деп анықтады. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаев Астана қаласы активімен кездесуде «Керей мен Жәнібек 1465 жылы алғашқы хандықты құрды, қазақтың мемлекеттілігінің тарихы сол кезден бастау алады. Бәлкім ол бүгінгі шекарасындағы, бүкіл әлемге осынша танымал әрі беделді, осы ұғымның қазіргі мағынасындағыдай мемлекет болмаған да шығар. Бірақ бұлай деп сол кезеңдегі басқа да барлық мемлекеттер туралы да айтуға болады», – деді [1].

Бұл факт «Мәңгілік Ел» идеясы, Елбасының Ұлытауда берген сұхбаты, «Қазақ мемлекеттігінің 550 жылдығы» датасын бекіту схемасы бойынша дамыған ұлттық идеологияның көрінісі болып табылады.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаев 2014 жылдың 15 желтоқсанында Тәуелсіздік күніне арналған «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігі – Мәңгілік Елдің Ұлы тарихы» салтанатты жиында сөйлеген сөзінде біз 2015 жылы ТМД елдерімен және бүкіл әлеммен бірге Ұлы Отан соғысында фашизмді женудің 70 жылдығын мерекелейтін боламыз деп атап көрсетті.

«Біз – өзіміздің өткенімізге қай кезеңде де ризашылықпен және кешіріммен қарайтын халықпыз.

Біздің тарихи өткенді қабылдауымыз қашанда біртұтас және оң пайымды болуы тиіс. Ол барлық қазақстандықтарды бөлуі емес, біріктіруі тиіс», – деді Президент [2].

Осы ұлы тарихи оқиғалар білім беру ұйымдарында Отанының патриоты – азаматының қасиеттері бар тұлғаны қалыптастыру мен дамыту жұмысында маңызды рөл атқарады.

«*Патриотизм*» түсінігі *гректің* – «*patris*» сөзінен шыққан, «атамекен» дегенді білдіреді. Философиялық сөздікте «патриотизм» ұғымы «мазмұны Отанына деген махаббат, оған шын берілгендік, оның өткені мен қазіргісі үшін мақтаныш, Отанының мүддесін қорғауға ұмтылыс болып табылатын адамгершілік және саяси принцип, әлеуметтік сезім» ретінде түсіндіріледі [3]. «Патриотизм» түсінігі ғылыми әдебиетте туған елге, тілге, дәстүрлерге, өз халқына, туған өлкесіне деген сүйіспеншілікті сипаттайды. Зерттеушілер атап көрсеткендей, патриотизм өзінің «қорғану» сипатынан жайлап арылуда, басқаның жанында өзінің шығармашылық әлеуетін айқын көрсету үрдісі байқалуда. Отандық әдебиетте (К.Т. Әбілғазиева, А.А. Байсеркеев, А.А. Бейсембаева, Г.Ж. Жұманова, Е.О. Жұматаева, С.Т. Иманбаева, А.К. Нұрғалиева және т.б.) «қазақстандық патриотизм» шоғырландырушы рухани-саяси фактор ретінде, мемлекеттік саясат пен идеологияның жаңа парадигмасы ретінде қарастырылады.

Ғалымдардың пікірінше, Қазақстан халқын құрайтын этностардың тарихи тағдырларының ортақтығы, қазақстандықтардың діліндегі ортақ белгілері, олардың республиканың қалыптасқан экономикалық әлеуетіне қатыстылығы,

табиғи ортаның ортақтығы – қазақстандық патриотизмнің іргетасы болып саналады [4].

Біздің көпұлтты және көпконфессиялы қоғам жетістігінің негізі – барлық қоғамды этникалық айырмашылығынан тыс біріктіретін жаңа қазақстандық патриотизм.

Жаңа қазақстандық патриотизм – Қазақстан Республикасы мен оның жетістіктері үшін мақтаныш, өз еліне пайдалы болу, өзі, өз отбасы, өз Отанының тағдыры үшін жауапкершілік. Білім алушыларда жаңа қазақстандық патриотизмді тәрбиелеу – мектептің тәрбие жүйесінің өзекті міндеті.

«Патриотизм» ұғымымен басқа, «азаматтық» түсінік байланысты.

М.И. Богомолвананың анықтамасы бойынша, азаматтық – бұл қоғам мен мемлекет істеріне белсенді қатысу, саналы түрде өз құқықтарын қолдану мен өз міндеттерін орындау даярлығынан және қабілетінен көрінетін адамның, азаматтың қасиеті мен қабілеті [5].

«Азаматтық» түсінігіне берілген әлеуметтік-рөлдік көзқарас Г.Н. Филоновтың анықтамасында көрсетілген – «бұл адам өзінің негізгі әлеуметтік-рөлдік қызметті орындаудағы қарым-қатынастардан байқалатын – заңға бағынушылық, Отанға адал қызмет етудегі патриоттық жанқиярлық және Отан мүддесін қорғау, еңбек ету аясы, отбасылық-тұрмыстық, ұлтаралық әрі тұлғааралық қатынастармен қатар, қоғамдық және адамгершілік құндылықтарға бағдарлануы шынайы еркін және адал берілгендігінен көрінетін тұлғаның субъективті қасиеттерінің кешені» [6].

Азаматтық және патриоттық тәрбие – бұл оқушы жастарда өз Отанына деген адал сезімін, азаматтық борышын орындау даярлығын қалыптастырудағы мемлекеттік билік органдары мен білім беру ұйымдарының жүйелі және мақсатқа сәйкес қызметі.

Қазақ хандығының 550 жылдығын және Ұлы Отан соғысындағы Жеңістің 70 жылдығын мерекелеу патриоттық негізге сүйенеді. Бұл біртұтас және сәтті мемлекеттің түйінді тұжырымдамалық негізі. Патриотизм – халықтың өз Отанына деген сүйіспеншілігі, ол шын мәнінде біртұтас, табысты және өскелең елге айналуына ықпал етеді. Қазақ хандығы құрылуының 550 жылдығы мен Ұлы Отан соғысында фашизмді жеңудің 70 жылдығы халқымыздың тәуелсіздікке шарықтай ұмтылуының және шынайы патриотизмінің айқын әрі дәлелді көрінісі болды.

Жоғарыда баяндалғандар Қазақ хандығының 550 жылдығы мен Ұлы Жеңістің 70 жылдығына арналған материалдар негізінде өскелең ұрпаққа патриоттық тәрбие берудің өзектілігін көрсетіп отыр.

1 Тәрбие процесін заманауи жағдайда ұйымдастырудың мазмұны мен формалары

Заманауи білім беру қоғам дамуының пәрменді факторына айнала отырып, тұлғаны дамыту міндеттерін шешеді. Бұл жағдайларда патриотизмге тәрбиелеу міндеттерін шешу ісін кейінге қалдыруға болмайтындығы анық, себебі патриоттық тәрбие Отанының патриоты – азаматының қасиеттері, позитивті құндылықтары бар, оларды Отан мүддесі үшін мемлекетті нығайтудағы жасампаз процесте көрсетуге қабілетті тұлға қалыптастыру мен дамытуға бағытталған.

ҚР Президенті Н.Ә. Назарбаев «Нұр Отан» партиясының XVI съезінде сөйлеген сөзінде біздің ортақ рухани күшіміз бен жоғары мақсатымыз: Мәңгілік Ел! Ол біздің ХХІ ғасырдағы дамуымызды прогресс қуатымен толтыратын болады деп атап көрсетті [7].

Болашақ азаматтың барлық негіздері мектеп қабырғасында қаланады. Сондықтан Отанының патриоты – азаматының қасиеттері бар тұлға қалыптастыру және дамыту бүгінгі таңда педагог үшін өзекті міндет болып табылады. Мектептің тәрбие жүйесінде азаматтық-патриоттық тәрбие жетекші рөл атқарады: азаматтық, патриотизм, толеранттық, еңбек сүйгіштік, адамгершілікті қалыптастыру, әлеуметтік маңызды құндылықтарды, адамның бостандығы мен еркіндігін құрметтеуді, Отанына, отбасына, қоршаған табиғатқа деген махаббатын қалыптастыру; танымдық қызығушылықтарын және сұранысын дамыту. Қазіргі күні біртұтас білім беру жүйесінде тұлғаны өмірге даярламай, керісінше өмірге қатыстыруға (яғни тұлғаны әлеуметтендіру) тәрбиелеу ісінде түбегейлі жаңаша көзқарас болып табылады.

Қазақстанның мемлекеттік егемендігінің қалыптасуы мен дамуы мемлекетқұрушы этнос – қазақ халқының тарихындағы көптеген проблемаларды өзекті етті.

Қазақ хандығы құрылғанының 550 жылдығы мен Ұлы Жеңістің 70-жылдығын тойлауға байланысты қазақ жеріндегі мемлекеттің даму тарихымен, оның түп тамыры мен даму қарқынын анықтаумен байланысты сұрақтар жұртшылықты қатты қызықтырып отыр.

Қазақ этносының ортағасырлық мемлекеті – Қазақ хандығы өмір сүрген дәуір – Қазақстан территориясындағы мемлекеттіліктің даму эволюциясының маңызды кезеңдерінің бірі болып саналады. Осыған байланысты оның өзара заңды келісілген басты элементтері: мақсаттары, міндеттері және мазмұны, принциптері, әдістері мен құралдары, бағыттары, қол жеткізген нәтижелерден тұратын тәрбие процесінің құрылымында Отанының патриоты – азаматының қасиеттері бар тұлға қалыптастыру мен дамыту бойынша мазмұнды іс-шаралар әзірлеу және өткізу қажет.

Осы заманғы тәрбиенің негізгі *мақсаты* адамда әлеуметтік-құндылықты қасиеттер, көзқарастар, пікірлердің біртұтас кешенін қалыптастыру үшін материалдық, рухани және ұйымдастыру шарттарын жасау екені баршаға мәлім.

Таңдап алынған мақсаттардан тәрбиенің негізгі *міндеттері* туындайды.

Бұл міндеттер тәрбие мақсаттарын нақтылай түседі және бір жағынан, тәрбие мақсаттары жүйесінің жалпы құрылымындағы жеке жүйеастылар, басқа жағынан, стратегиялық мақсаттарға қол жеткізудегі кейбір аралық мақсаттар ретінде қарастырылады. Қызметтік-уақыттық табиғаттың екі ұдайылығы тәрбиенің келесі мақсаттарын ең негізгілері ретінде анықтауға болады.

Біріншіден, өмірдің мәнін, әлемдегі өз орнын, өзінің бірегейлігін және құндылықтарын түсіну мәселелерінде тұлғаның философиялық бағдарын және дүниетанымдық көзқарасын қалыптастыру.

Екіншіден, оқыту процесінде және алдағы практикалық қызметінде адамға өз міндеттерін орындауы үшін шығармашылық қарым-қатынасты, жауапкершілік пен белсенділікті дарыту.

Үшіншіден, білім алушылардың жалпыадамзаттық және ұлттық мәдениеті байлығының қалыптасуын және бойында осы құндылықтарға деген қатынасын көрсететін жалпыадамзаттық құндылықтарды меңгеруін қамтамасыз ету.

Төртіншіден, гуманистік моральдың жалпыадамзаттық нормалары (соның ішінде жақсылық, мейірімділік, жанашырлық, өзара түсіністік, толеранттық және т.б.) мәні мен маңызын ашу және маңызды тұлғалық өлшем ретінде зияткерлікке баулу.

Тәрбиенің тиімділігі мен оның қол жеткізілген нәтижелерінің сипаты көп жағдайда педагогтердің тәрбиенің негізгі **заңдары мен заңдылықтарын** білуіне және түсінуіне байланысты.

Отанының патриоты – азаматының қасиеттері бар тұлғаны қалыптастыру және дамыту келесі заңдылықтарға негізделуі тиіс:

1. Тәрбие жұмысы мақсаттары мен міндеттерінің қоғамдағы дүниетанымдық, адамгершілік-эстетикалық бағдарлар, мұраттар және ұстанымдармен объективті қажеттіктерде келісілуі.

2. Тұлға дамуына бағдарлану. Тұлғаның жалпымәдени, әлеуметтік-адамгершілікті және кәсіби дамуы неғұрлым үйлесімді болса, адам өз мәдени-гуманистік қызметін іске асыруда соғұрлым еркін және шығармашыл.

3. Тұлғаның жалпыадамзаттық мәдениетпен үйлесімде дамуы тәрбиенің құндылықты негіздеріне байланысты. Тәрбие жалпыадамзаттық құндылықтарға негізделуі, сондай-ақ этникалық мәдениетті ескере отырып құрылуы тиіс.

4. Тұлғаның тәрбиесі тәрбиелік сұхбаттар, ғибратты әңгіме және ақыл айту кезінде емес, оны іс-әрекетке қатыстыру процесінен бастап қана жүреді. Сонымен бірге мұндай әңгімелер мен ақыл-кеңесті педагогтың тәрбиелік ықпал ету құралдары қатарынан шығарып тастауға болмайды.

5. Білім алушы тәрбие субъектісі болған кезде тұлғаның даму процесі оңтайлы сипат алады. Бұл кезде мұғалімдер де, және оқушылар да әрбір адамға дербес тұлға ретінде қарауды болжайтын оқу-тәрбие процесіне тұлғалық қатынас туралы сөз болады.

6. Тәрбие процесінде білім алушы тұлғасына, оның іс-әрекеті мен мінез-құлқының сипатына, оған қойылатын жоғары талаппен үйлесімде адамгершілік және құрмет таныту қажет.

7. Тұлғаның өзін-өзі дамытуының табыстылығы көп жағдайда тәрбие процесін дербестендіру деңгейіне және оның шығармашылық бағыттылығына

байланысты.

8. Тәрбие нәтижелерінің тек тәрбие қызметіне ғана емес, сол сияқты оқытушы тұлғасына, шынайы жағдайларға, өскелең ұрпақпен нақты процестер және жағдайларда өзара әрекеттесу сипатына тәуелділігі. Тәрбие мен оқытудың үйлесуіне зор мән беру керек.

Негізінде қарым-қатынас формалары бар тәрбиенің үш формасы жұмыс істейді. Патриот – азамат тұлғасын қалыптастыру мен дамытуда тәрбиенің барлық үш формасы қолданылады. Бірінші топқа шығармашылық оқыту қарым-қатынас формалары – барлық түрдегі шығармашылық сабақтар, оқыту сипатындағы жеке және ұжымдық тапсырмалар жатады. Екінші топқа шығармашылық ынтымақтастық қарым-қатынас формалары – ұжымдық шығармашылық істер, өмірлік практикалық сипаттағы жеке және ұжымдық тапсырмалар, шығармашылық мерекелер және т.б. жатады. Үшінші топқа осы қарым-қатынастардың синтетикалық формалары – күнделікті шығармашылық қатынаста болу, әртүрлі шығармашылық кездесулер жатады.

Қазіргі кезде көптеген педагогтер тәрбие жұмысының барлық формаларын – шаралар, істер, ойындар деп 3 топқа бөлуге болады деп санайтын Е.В. Титованың классификациясына сілтеме жасайды. Олар келесі белгілер: мақсатқа бағыталуы, тәрбие процесіне қатысушылардың көзқарастары, объективті тәрбиелік мүмкіндіктер бойынша ерекшеленеді.

Н.Е. Щуркова қызық көзқарас білдірген, оның пікірінше, кез келген тәрбие ісі адамды құндылықты қатынастың әлдеқайда биік деңгейіне көтеруі қажет, қатысушыларынан ұзақ уақыт жұмсауды және күш салуын талап етпейді, тәрбие тиімділігі рухани-адамгершілік құндылықтарды еселеу және өзектендіру есебінен барынша арта түседі.

2 Қазақ хандығы құрылғанының 550 жылдығына және Ұлы Жеңістің 70 жылдығына арналған материалдар негізінде оқушыларды патриоттыққа тәрбиелеу

Қазақ мемлекетіне 550 жыл десе де, қазақ мемлекеттігінің тарихы тереңде жатыр. Мұның негізін сақтар, үйсіндер, қаңлылар мемлекетігі, кейінірек – Түрік қағанатының құрамына кірген тайпалар құрады [8].

Керей мен Жәнібек ең алғашқы болып қазақ мемлекеттігінің негізін қалады, ол туралы көптеген мұрағат деректері, отандық және шетелдік жылнама жазбалары дәлелдейді. XV ғасырдың екінші жартысында Шыңғыс хан ұрпақтары – Керей және Жәнібек көшпелі өзбектер мемлекетін басқарған Әбілхайыр ханнан бөлініп, халықтың бір бөлігімен Моғолстанға көшіп кетті. Олар Шу өзені бойындағы Қозыбасы өңірінде (Орталық Қазақстанның оңтүстігі) қоныстанды, бұл оқиға қазақтар мемлекеттігінің басы болды.

Сол уақытта «қазақ» ұғымы пайда болды, ол Керей мен Жәнібектің жаңа иелігінің атауын білдірді, ал кейінірек этникалық мағынаға ие болды.

Әбілқайыр хан қайтыс болғаннан соң, 1468 жылдың соңында оның ұрпақтары Керей мен Жәнібек билік құрып отырған жер үшін күресті бастады. Осы күрес нәтижесінде Батыс Жетісу, қазіргі Орталық Қазақстан, Сырдарияның орта ағысының аумағы Керей мен Жәнібектің қолында болды. Құрылған бұл мемлекет Қазақ хандығы деп аталды.

Қазақ халқы көптеген ғасырлар бойы Алтын Орданың құрамында болды. Біздің ата-бабаларымыздың жеріне, біздің тарихымызға алтынордалық хандардың тікелей қатысы бар. Орталық саяси биліктің түйіні алтынордалық, кейіннен қасиетті Ұлытаудың төріндегі қазақ хандығының ордасы болды. Қазіргі Түркістан қаласы қазақ жерінің көне астанасы ғана емес, сонымен қатар түркі халықтарының мәдени, саяси және идеологиялық орталығы болды.

Қазақ хандығы дамуының әрбір кезеңінде өзіне тән тағдыршешті сәттері болды. Бірақ, негізінен ұлттың тағдыры жер үшін күресте шешілді, өйткені жауласушы екі жақ үшін ең басты мәселе – жер, еркіндік және тәуелсіздік мәселесі болды. Ежелден қазақ халқы еркіндікті сүйетін халық ретінде белгілі. Біздің мемлекетіміздің тарихында саяси сахнаға Хақназар, Тәуке хан, Әбілқайыр хан, Абылай хан, Кенесары хан сияқты танымал тұлғалар шықты. Және олардың әрқайсысы өздері билік құрған тарихи кезеңдерде мемлекеттіліктің дамуына өз үлестерін қосты [9].

Қазақ хандығындағы басқару жүйесі бірегей болды. Елді ақ кигізге отырғызып сайлаған хан халықтың атынан басқарды. Билер мен батырлар, сондай-ақ тарих шежірешілері – жыраулар мен жыршылар институттары үлкен рөл атқарды. Қоғамда әлеуметтік қатынастарды ақсақалдар реттеп отырды. Қазақ даласындағы «Қасым ханның қасқа жолы», «Есім ханның ескі жолы», Тәуке ханның «Жеті жарғысы» сияқты заңдар жинағы қазақ мемлекеттігінің құқықтық негіздерінің дамығандығын дәлелдейді [8].

Фашизммен болған соғыс орны толмас шығын мен күйзеліс алып келді. КСРО-ның 27 млн-ға жуық азаматы, олардың 10 млн-нан астамы – майдан даласында қаза тапты. Қызыл Армияның 18 млн. жуық солдатты мен

командирлері жауынгерлік міндеттерін орындауда ауыр жараланды. Кеңес халқының 6 млн-ға жуығы фашистердің тұтқынында болды, олардың 4 млн-дайы қайтыс болды. Жау тылында 4 млн-ға жуық партизандар және астыртын жұмыс жасаған адамдар қаза болды. Миллиондаған жетімдер мен жесірлер және мүгедектер – соғыстың салдары міне, осындай болды.

Ұлы Отан соғысы жылдарында 1710 қала және 70 мыңға жуық селолар мен деревнялар толық қирады. 25 млн-дай адам баспаналарынан айырылып, жеркепелерді, сарайлар мен жертөлелерді паналады.

Ұлы Отан соғысындағы Жеңіс барлық адамды және барша адамзатты фашистік құлдық қаупінен құтқарды. Кеңес-герман майданында неміс фашистерінің 507 дивизиясы және Германия одақтастарының 100 дивизиясы талқандалды, бұл Екінші дүниежүзілік соғыс кезіндегі өзге майдандардағы шығынмен салыстырғанда 3,5 есе артық.

Фашизммен соғыстағы жеңіске Кеңес Одағы халқының қанымен, теңдессіз ерлігімен, ауыр еңбегімен және орны толмас шығынымен, олардың сарқылмайтын жігерімен және жауды жеңеміз деген сенімімен қол жеткізілді. Барша халықтың опасыз агрессор ойының күйрейтініне деген сенімі Кеңес Одағының тарихтағы халықтар үшін ең зұлмат және қантөгісті болған соғыста жеңісті қамтамасыз етудегі шешуші күш болды [10].

Қазақстандықтардың КСРО-ның құрамындағы басқа халықтармен қатар жауға қарсы тізе қосып соғысқандарын мақтаныш етеміз.

Ұлы Отан соғысындағы ерлігі үшін 110 қазақстандық Даңқ орденінің толық иегері болды, ал 499 қазақстандық «Кеңес Одағының Батыры» атағын алды. Штурмовик-ұшқыштар Т.Я. Бигелдинов, Л.И. Беда, И.Ф. Павлов және истребитель-ұшқыш С.Д. Луганский бұл атаққа екі мәрте ие болды. Қазақтың үш қызы: Кеңес Одағының Батырлары мерген Әлия Молдағұлова, пулеметші Мәншүк Мәметова және Халық Қаһарманы ұшқыш – Хиуаз Доспанова – біздің ерекше мақтанышымыз.

Майдан даласындағы барлық ұрыстарда қазақстандықтар ерлік пен батырлықтың үлгісін көрсетті. Москва үшін шайқаста Алматыда құрылған 8-гвардиялық панфиловшылар дивизиясы ерлігімен ерекшеленді. Панфиловшы 28 батырдың ерлігі барлығына мәлім: 1941 жылғы 16 қарашада Москва түбіндегі Дубосеково разъезінде жаудың толассыз шабуылына тойтарыс беріп, фашистердің қалаға басып кіруіне жол бермеді. 1941 жылғы қыркүйектің ауыр күндерінде ақын Жамбыл Жабаев «Ленинградтық өрендерім» өлеңімен қала халқына күш-жігер берді. Орыс тіліне аударылған Жамбыл өлеңі жазылған үндеухаттар үй қабырғаларына жапсырылды, радиодан берілді, адамдар оны бейне бір дұғадай қайталай берді. Мындаған қазақстандық Сталинград үшін болған ұрыста, Украина, Белоруссия, Балтық жағалауын, Молдавияны азат етуде өз өмірлерін қиды. Олар Польша, Венгрия, Чехословакия, Венаны азат етуде ерлікпен және қаһармандықпен ерекшеленді. Лейтенант Рахымжан Қошқарбаев Берлин үшін болған ұрыста рейхстагқа Жеңіс туын тіккен алғашқылардың бірі болды.

Соғыс жылдары қазақстандықтар тек майданда ғана емес, сонымен қатар тылда да ерлік жасады. Тылдағылар майдан үшін қару-жарақ, оқ-дәрі, азық-

түлік, киім-кешек және т.б. көп заттармен қамтамасыз ету үшін еңбек етті. Соғыс кезінде атылған он оқтың тоғызы Қазақстанда өндірілген қорғасыннан жасалды. Соғыстағы барлық техникаға қазақстандық металдың қатысы болды.

«Правда» газеті соғыс жылдары қазақстандықтар туралы: «Қазақтар майданда жақсы соғысуда, тылда олардың әкелері, аналары, әйелдері жақсы еңбек етуде. Қазақстан өз жерінің байлығымен, тауларының қазынасымен қуатты қолдап отыр», – деп жазды [11].

Жеңістің басты сабағы – жаңа дүниежүзілік соғысқа жол бермеуді түсіну, себебі ол барша адамзатты жер бетінен жойып жібереді. Бұл арада жалғыз жол – бейбітшілікті бірге нығайту ісінде конфронтациядан өзара түсіністікке өту.

Өскелең ұрпақты өз Отанына сүйіспеншілік және адалдық рухында тәрбиелеу туралы құнды ойлар қазақтардың ұлттық педагогикасында берілген. «Отан – елдің анасы, ел – ердің анасы», «Туған жер – алтын бесік», «Отансыз адам – ормансыз бұлбұл», «Туған жердің ауасы да – дауа», «Жер тарихы – ел тарихы», «У ішсең – руыңмен», «Отан үшін отқа түс, күймейсің» дейді халық даналығы.

Ұлттық педагогиканың ғасырлар бойы жиналған салт-дәстүрі мен әдет-ғұрпында зор әлеует бар. Патриоттық тәрбие беруде Керей, Жәнібек, Әбілхайыр, Абылай, Кенесары сынды қазақ хандарының және Қобыланды, Алпамыс, Ер Тарғын, Қабанбай, Бөгенбай, Райымбек және т.б. батырлардың рөлі жоғары.

Әрбір жалпы білім беру пәнінің патриоттық әлеуеті зор. Тарих, әдебиет сабақтарында балаларға түрлі эссе, шығарма жазуды, немесе «Қазақ хандары мен батырлары», «Менің өлкемнің ерлері», «Біздің жерлестеріміз Ұлы Отан соғысында» және тағы басқа тақырыптарға түрлі пікірталастар жүргізуді тапсырады.

Өлкетану жұмысы – оқушыларға патриоттық тәрбие беретін маңызды көздердің бірі. Оқушылар материалды жинау мен өңдеуге атсалысу олар үшін Қазақ хандығы мен Ұлы Жеңіс тарихының өткінші емес маңыздылығын зерттеу тәжірибесіне қол жеткізетін күнделікті жұмыс болады.

Кеңес халқының 1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысында көрсеткен ерлігін паш ету тәрбие мазмұнының маңызды элементі болып табылады. Әлеуметтік жобалардың рөлін бағаламауға болмайды, бұл уақытта оқушылар өз тәжірибесінде Қазақ хандығы мен Ұлы Жеңістің баяндылығының маңызын түсінеді.

3 Қазақстан Республикасының патриоты – азаматының қасиеттері бар тұлғаны қалыптастыру және дамыту бойынша әдістемелік ұсыныстар

Патриоттық тәрбие оқу процесін толық қамтыған кезде тиімді болады әрі білім беру міндеттері ойластырылған жоспар бойынша және жүйелі түрде жүзеге асырылады.

Өз Отанының азаматы – патриотының қасиеттері бар тұлғаны тек оқу процесінде ғана емес, алдын ала дайындалған тәрбие шаралары арқылы қалыптастыру және дамыту қажет.

Қатысушылардың санына қарай тәрбие шаралары топтық (тәрбиеші – балалар тобы), бұқаралық (тәрбиеші – бірнеше топ) болып бөлінеді.

Мұғалім азаматты тәрбиелеу ісінде балалардың жас ерекшеліктеріне, олардың арасында қалыптасқан өзара қарым-қатынасқа сәйкес, олардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып оқушылармен жүргізілетін жұмыстың түрлі формаларын пайдалана алады.

Дербес формалар сабақтан тыс іс-әрекетпен, оқытушылардың және оқушылардың байланысуымен байланысты. Олар топтық және ұжымдық формаларда іс-әрекет етеді және барлық басқа формалардың табыстылығын анықтайды. Оларға әңгіме, кеңес, пікір алмасу, тапсырманы бірге орындау, белгілі бір жұмыста жеке көмек көрсету, мәселенің шешімін бірге іздеу және т.б. жатады.

Жұмыстың топтық түрлеріне кеңестер, шығармашылық топтар, өзін-өзі басқару органдары, үйірмелер жатады. Жұмыстың бұл түрлерінде мұғалім өзін қатардағы қатысушы немесе ұйымдастырушы ретінде көрсетеді. Оның басты мақсаты – ұжым мүшелерінің барлығы үшін, бүкіл адамдар үшін маңызды, сезінерліктей оң нәтиже алуы үшін жағдай жасау. Оқытушының оқушылармен жұмысының ұжымдық формаларына байқау, спектакль, концерт, ҰОС ардагерлерімен, Ауған соғысы жауынгерлерімен кездесулер, тақырыптық әңгімелер (Қазақ хандығының 550 жылдығы және Ұлы Жеңістің 70 жылдығы), сынып сағаттары, туристік-өлкетану қызметі, жорықтар, үгіт бригадасының өнері, спорттық жарыстар және т.б. жатады.

Ересектер мен балалардың ұжымдық шығармашылық қызмет сипаты болғанда ғана тәрбие шаралары маңызды және олар 3 кезеңде жүзеге асады:

I кезең – ұжымдық дайындық (жұмыс іздестіру, жоспарлау және дайындықтан тұрады);

II кезең – жұмысты орындау;

III кезең – жұмысты талдау.

Тәрбие іс-шараларының түрін таңдау көптеген факторларға байланысты. Дегенмен бұл таңдаудың негізінде тәрбие мақсаттары; оқушылардың жас ерекшеліктері; олардың тәрбиелік деңгейі және жеке әлеуметтік тәжірибесі; балалар ұжымының ерекшеліктері және оның дәстүрлері; әлеуметтік жағдайларды ескеру; мұғалімнің кәсіби деңгейімен анықталатын педагогикалық мақсаттылық болуы қажет. Тәрбие процесін ұйымдастыру формаларын таңдауда балалардың өзекті қажеттіліктері мен қызығушылықтарына сүйену керек.

Сабақтан тыс кезде патриоттық тәрбиеге бағытталған іс-шаралар өткізу қажет. Мұны түрлі тақырыптағы сынып сағаттары уақытында жүзеге асыруға болады (1-кесте).

1-кесте – «Менің Отаным – менің Қазақстаным» сынып сағаттарының тақырыптық жоспары

№	Атауы	Іс-шараның мақсаты	Формалары мен әдістері
1	«Отан отбасынан басталады»	- Отан туралы түсінік қалыптастыру; - патриотизм, патриот туралы түсінік қалыптастыру.	Саяхат: «Менің кіші Отаным». Әңгіме, сұхбат.
2	«Менің туған қалам»	- өз қаласына деген сүйіспеншілік мысалында патриоттық сезімді дамытуға ықпал ету; - туған қалаңның құрылу тарихымен таныстыру; - балалардың туған қаласы туралы білімін кеңейту.	Әңгіме-сабақ, пікірталас.
3	«Ар мен сүйіспеншілік ерлігі»	- азаматтықты, патриотизмді және сүйіспеншілікті тәрбиелеуге ықпал етуде білімді кеңейту, терендету арқылы коммуникативті, мәденитанулық құзыреттілікті дамыту үшін жағдай жасау.	Пікірталас - сабақ.
4	«Туған өлкем»	- кіші Отан тарихы туралы білім қалыптастыру; - Отанына деген сүйіспеншілік негізі ретінде тұлғалық мәдениетті дамыту; - өлкетануға қызығушылығын дамытуға ықпал ету.	Әңгіме-сабақ.
5	«Керей және Жәнібек – қазақ хандығының негізін қалаушылар»	- оқушыларда патриоттық сезімін, өз Отанына, оның тарихи тамырына және ұлттық дәстүрлеріне деген сүйіспеншілігін дамыту; - оқушыларда қазақтың ұлттық батырлары туралы түсінік қалыптастыру.	Әңгіме-сабақ, пікірталас.
6	«Ұлы Отан соғысы – халқымыздың қайғысы мен ерлігі»	- Ұлы Отан соғысы бойынша өтілген материалды қайталау, жүйелеу және жалпылау; - оқыған теориялық материалды практикада қолдану (құжаттармен, картамен жұмыс); - Ұлы Отан соғысы кезіндегі Кеңес халқының ерлігі мен батылдығы мысалында оқушыларда патриоттық сезім тәрбиелеу.	Әңгіме-сабақ, пікірталас.
7	«Ел үмітін ер ақтар, Ер атағын ел сақтар»	- оқушыларды Ұлы Отан соғысы ардагерлерімен таныстыру; - оқушыларда өз кіші Отанының тарихына қызығушылығын дамытуға ықпал ету; - оқушылардың патриоттық тәрбиесіне ықпал ету.	Көшпелі сабақ. Әңгіме-сабақ, пікірталас.

2014-2015 оқу жылы Астана қаласы мектептерінде сынып сағаттары балалардың өз елінің тарихына танымдық қызығушылықтарын арттыру, олардың жалпы ой-өрісін дамыту, оқушылардың толеранттығы мен мәдени-тарихи құндылықтарды зерделеу қызығушылығын тәрбиелеу, шығармашылық белсенділігін дамыту мақсатында өткізілетінін атап көрсеткен. Мысалы:

5-сыныптар параллелінде «Қазақ хандығының билеушілері» тақырыбындағы сынып сағаттары ауызша журнал формасында, тарихи әдеби-музыкалық композиция түрінде өтті. 6-сыныптарда сынып жетекшілері «Қазақ хандығының жылнамасы» шығармалар байқауын өткізді. Сынып жетекшілерінің ұйымдастыруымен 7-8 сыныптарда «Қазақ хандығының қалыптасу кезеңдері» интеллектуалдық ойынын ұйымдастыру, ал 9-11 сыныптарда «Қазақ хандығы билеушілерінің рөлі» тақырыбында дебат, «Қазақ хандығы тарихының білімпаздары» интеллектуалдық шоу ұйымдастырды, «Жәнібек пен Керейдің Әбілқайыр хандығынан Моғолстанға көшіп кетуі» театрландырылған сынып сағаты, Қазақ хандығының қалыптасуы мен дамуына және нығаюына зор үлес қосқан қазақ хандары туралы таныстыру өткізілді.

Бұл жақсы дәстүрді ҚР білім беру ұйымдарында кеңінен тарату қажет. ҰОС Жеңістің 70 жылдығына «Өз тарихыңды біл» және т.б. іс-шаралар циклын өткізу тиімді.

«Ұлы Жеңіске жетердегі ауыр күндер» кітап көрмесі; «Олар өз Отанын қорғады» стенділерін ресімдеу; кітапхана сағатында «Батырлар ортамыздан кетсе де, жеңіс жас болып қала береді» бейнеролигін көрсету және т.б.

Егемен және тәуелсіз Қазақстанның реалиі ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде тәрбиеленген Отанының азаматы –патриотының қасиеттері бар тұлғаны қалыптастыру және дамыту мүмкіндіктерін білдіреді. Білім берудің жаңа парадигмасының басты бағыты тек қана жастарды нарық сұранысына бейімдеуді ғана емес, жаңа рухани құндылықтарды, нормаларды, жаңа қажеттіліктерді саналы түрде қалыптастырудан тұрады. Тұлға, оның құндылықтық мен дүниетанымдық іргетастары – міне, білім берудегі басты мақсат осылар.

Қорытынды

Азамат – патриоттың қасиеті бар тұлға тәрбиесі әлеуметтік-рухани, адамгершілік және мәдени феномен ретінде Ұлы Отан соғысындағы Жеңістің бар тереңдігін және көпқырлылығын қамтамасыз етуі тиіс. Жеңісті оқиғаларды тойлау формасына айналдыруға болмайды.

Қазақ хандығы мен Ұлы Жеңістің рухани мұрасы мазмұнында патриотизм феномені осы заманғы болып қала береді және бізді болашаққа бастайды. Ол қоғамның әлеуметтік жадында, аға ұрпақтың ісінде, бұқаралық болжалда және біздің замандастарымыздың үмітінде бар. Сондықтан қазақ мемлекеттігі мен Ұлы Отан соғысына арналған тақырыптық және басқа тәрбиелік іс-шараларды дайындауда және өткізуде жеке тұлға, әлеуметтік топтар, қоғам және мемлекет алдында тұрған нақты проблемаларды ескере отырып, оларды қазіргі таңдағы өзекті оқиғалармен байланыстыру қажеттігін ескеру қажет.

Қазақ хандығы мен Ұлы Жеңістің рухани мұрасы, ұлттық өзіндік сана, ұлттық мақтанышты қалыптастыруда қуатты құрал бола тұрып, нәтижесінде әрі тәуелсіздікті нығайтудың әмбебап, рухани негізі болады. Онда қазіргі заманғы қазақстандықтың берік құндылықтарын құрайтын мораль да, құқық та, дәстүр де, өнер де, тарих тағылымдары да жинақталған.

Жұмыста тәрбие процесін қазіргі жағдайда ұйымдастырудың; Қазақ хандығының 550 жылдығын және Ұлы Жеңістің 70 жылдығын тойлауға арналған материалдар негізінде оқушыларды патриоттыққа тәрбиелеудің мазмұны мен формаларын ашуға талпыныс жасалды.

Қазақстан азаматы – патриотының қасиеттері бар тұлғаны қалыптастыру және дамыту бойынша әдістемелік ұсыныстар дайындалды.

Әдістемелік ұсыныстарды білім беру ұйымдарының практикасына енгізу білім алушыларда патриоттық сана, өз Отанына адалдық сезімі қалыптасуына, Отан қорғауда өзінің азаматтық борышы мен конституциялық міндеттерін орындауға даяр болуына ықпал етуі тиіс.

Қазақстанның осы заманғы тарихы толыққанды азаматтық қоғам және демократиялық құқықтық мемлекет белсенді азаматтық ұстаным қалыптасуының тиісті шарты болып табылатынын көрсетеді.

Әдебиет

1 Выступление Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева на встрече с активом города Астана «Всем нам следует ценить нашу независимость». – Астана, 22 октября 2014 год.

2 Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Тәуелсіздік күніне арналған салтанатты жиындағы сөзі «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігі – Мәңгілік Елдің Ұлы тарихы». – Астана, 15 желтоқсан 2014 жыл.

3 Философский словарь / Под ред. И.Т. Фролова. 5 изд. -М.: Политиздат, 1987. - 680 с.

4 Бижанов А., Касенов У. и др. О характере казахстанского патриотизма // Панорама. 1996. № 33. - С. 28-34.

5 Богомолова М.И. Современные подходы к гражданскому воспитанию детей // Культурологический подход к образовательному процессу в школе и вузе: опыт, проблемы, перспективы. Сб. матер. Междунар. науч.- практ. конф. Ульяновск: УлГПУ, 2006. - 316 с.

6 Филонов Г.Н. Феномен гражданственности в структуре личностного развития // Педагогика. 2002. №10. - С. 24-29.

7 Қазақстан Республикасының Президенті, «Нұр Отан» партиясының Төрағасы Н.Ә. Назарбаевтың партияның XVI съезінде сөйлеген сөзі «Баршаға бірдей осы заманғы мемлекет: бес институттық реформа». – Астана, 11 наурыз 2015 ж.

8 Когда появился термин «казак»? // Вечерняя Астана. – 13 Марта 2015 г.

9 Абсеметов М. Казахская государственность: годы борьбы, испытаний и побед // Вечерняя Астана. – 18 декабря 2014 г.

10 Всемирно-историческое значение победы СССР в Великой Отечественной войне <http://rvio-nuriman.jimdo.com/70-летие-победы-в-великой-отечественной-войне/>

11 Фазылова Г. Казахстан во время Великой Отечественной войны // www.gumilev-center.ru/kazakhstan-vo-vremya-velikojj-otечestvennoj-vojny/

Мазмұны

Кіріспе	3
1 Тәрбие процесін заманауи жағдайда ұйымдастырудың мазмұны мен формалары	5
2 Қазақ хандығы құрылғанының 550 жылдығына және Ұлы Жеңістің 70 жылдығына арналған материалдар негізінде оқушыларды патриоттыққа тәрбиелеу.....	8
3 Қазақстан Республикасының патриоты – азаматының қасиеттері бар тұлғаны қалыптастыру және дамыту бойынша әдістемелік ұсыныстар.....	11
Қорытынды	14
Әдебиет	15

Введение

Государство, верно определив будущую конструкцию консолидации общества и возможности эффективного управления этнокультурными и социально-политическими процессами, определило 2015 год годом празднования 550-летия образования Казахского ханства. На встрече с активом столицы Президент Республики Казахстан Н.А. Назарбаев сказал: «Керей и Жанибек в 1465 году создали первое ханство, и государственность казахов ведет историю с тех времен. Возможно, оно не было государством в современном понимании этого термина, в нынешних границах, с такой известностью и авторитетом во всем мире. Но это можно сказать и про все другие государства той эпохи» [1].

Этот факт является проявлением национальной идеологии, которая развивалась по схеме: идея «Мәңгілік ел», интервью Президента страны на Ұлытау, утверждение даты «Қазақ мемлекеттігінің 550 жылдығы».

Глава государства Н.А. Назарбаев в своем выступлении на торжественном собрании, посвященном Дню Независимости Республики Казахстан «Независимость Республики Казахстан – Великая история Мәңгілік Ел» 15 декабря 2014 года, особо подчеркнул, что в 2015 году мы вместе со странами СНГ и всем миром будем праздновать 70-летие Победы над фашизмом в Великой Отечественной войне.

«Мы – народ, во все времена относившийся к своему прошлому с благодарностью и прощением...

Наше восприятие исторического прошлого всегда должно быть цельным и позитивным. Оно должно объединять всех казахстанцев, а не разделять их», – сказал Президент [2].

Эти великие исторические события играют важнейшую роль в работе организации образования по формированию и развитию личности, обладающей качествами гражданина – патриота Республики Казахстан.

Понятие «*патриотизм*» греческого происхождения – «*patris*», означающее «отечество». В философском словаре «патриотизм» понимается как «нравственный и политический принцип, социальное чувство, содержанием которого является любовь к Отечеству, преданность ему, гордость за его прошлое и настоящее, стремление защищать интересы родины» [3]. Анализ данного понятия свидетельствует, что в целом «патриотизм» в научной литературе характеризуется глубокими чувствами любви к родной земле, языку, традициям, к своему народу, родному краю. Как отмечают исследователи, патриотизм постепенно утрачивает свой «оборонительный» характер, все четче проявляется тенденция творческого развития своего рядом с чужим.

В отечественной литературе «казахстанский патриотизм» (К.Т. Абилгазиевой, А.А. Байсеркеева, А.А. Бейсембаевой, Г.Ж. Джумановой, Е.О. Жуматаевой, А.К. Нургалиевой и др.) рассматривается как консолидирующий духовно-политический фактор, как новая парадигма государственной политики и идеологии. Фундаментом казахстанского патриотизма, по мнению ученых,

выступает общность исторических судеб этносов, составляющих народ Казахстана, общие черты в менталитете казахстанцев, их причастность к созданному экономическому потенциалу республики, общность природной среды [4].

Основа успеха нашего полиэтнического и многоконфессионального общества – новый казахстанский патриотизм, объединяющее все общество, вне этнических различий.

Новый казахстанский патриотизм – это гордость за Республику Казахстан и ее достижения, быть полезным своей стране, быть ответственным за себя, за семью, за судьбу своего Отечества. Воспитать в обучающихся новый казахстанский патриотизм – актуальная задача воспитательной системы школы.

Актуальной задачей воспитательной системы школы является формирование казахстанского патриотизма.

С понятием «патриотизм» связано другое понятие «гражданственность». Гражданственность, по определению М.И. Богомоловой, – это качество, свойство, поведение человека, гражданина, проявляющееся в его готовности и способности активно участвовать в делах общества и государства, сознательно пользоваться своими правами и выполнять свои обязанности [5].

Социально-ролевой подход к понятию «гражданственность» выражен в дефиниции Г.Н. Филонова – «это комплекс субъективных качеств личности, проявляющихся в отношениях и деятельности человека при выполнении им основных социально-ролевых функций – осознанной законопослушности, патриотической преданности в служении Родине и защите интересов Отечества, в подлинно свободной и честной приверженности к ориентации на общественные и нравственные ценности, включая сферы труда, семейно-бытовых, межнациональных и межличностных отношений» [6].

Гражданское и патриотическое воспитание – это систематическая и целенаправленная деятельность органов государственной власти и организаций образования формированию у учащейся молодежи чувства верности своему Отечеству, готовности выполнения гражданского долга.

Празднование 550-летия Казахского ханства и 70-летия Победы над фашизмом в Великой Отечественной войне базируется на патриотической основе. Это ключевая концептуальная основа единого и благополучного государства. Именно патриотизм – любовь народа к своей Родине делает страну по-настоящему единой, успешной и процветающей. Образование Казахского ханства и Победа в Великой Отечественной войне над фашизмом явились ярким и убедительным выражением высокого устремления нашего народа к обретению независимости и истинного патриотизма.

Вышеизложенное подчеркивает актуальность патриотического воспитания подрастающего поколения на основе материалов, посвященных 550-летию Казахского ханства и 70-летию Великой Победы.

1 Содержание и формы организации воспитательного процесса в современных условиях

Современное образование решает задачи развития личности, превращаясь тем самым в действенный фактор развития общества. В этих условиях очевидна неотложность решения проблемы воспитания патриотизма, так как патриотическое воспитание направлено на формирование и развитие личности, обладающей качествами гражданина – патриота Родины, позитивными ценностями, способной проявить их в созидательном процессе в интересах Отечества, укрепления государства.

Выступая на XVI съезде партии «Нұр Отан» Президент РК Н.А. Назарбаев отметил, что наша общая духовная сила и высшая цель: Мәңгілік Ел – Вечная Родина. Она будет наполнять энергией прогресса наше развитие в XXI столетии [7].

Основы будущего гражданина закладываются в школе. Поэтому формирование и развитие личности, обладающей качествами гражданина – патриота Родины сегодня является актуальной задачей для педагога. В связи с этим в воспитательной системе школы центральное место занимает гражданско-патриотическое воспитание: формирование гражданственности, патриотизма, толерантности, трудолюбия, нравственности, формирование социально значимых ценностей, уважения к правам и свободам человека, любви к Родине, семье, окружающей природе; развитие познавательных интересов и потребностей. В настоящее время принципиально новым является подход к воспитанию в целостном образовательном процессе: не подготовка к жизни, а реальное включение в жизнь (т.е. социализация личности).

Становление и развитие государственного суверенитета Казахстана актуализировали многие проблемы истории государствообразующего этноса – казахского народа. С празднованием 550-летия Казахского ханства и 70-летия Великой Победы повышенный интерес у общественности вызывают вопросы, связанные с историей развития государственности на казахской земле, определением ее истоков и динамики развития.

Одним из важных этапов эволюции государственности на территории Казахстана является период существования средневекового государства казахского этноса – Казахского ханства.

В структуре воспитательного процесса, которая представляет собой закономерно обусловленную взаимосвязь основных его элементов: целей, задач и содержания, принципов, методов и средств, направлений, достигнутых результатов, необходимо разработать и внедрить содержательные мероприятия по формированию личности, обладающей качествами гражданина – патриота Родины.

Общеизвестно, что основная цель воспитания в современном мире состоит в создании материальных, духовных и организационных условий для формирования у человека целостного комплекса социально-ценностных качеств, взглядов, убеждений, обеспечивающих его успешное личностное развитие.

Следует отметить, что цели воспитания имеют конкретно-исторический характер. Они всегда специфичны не только для определенного периода времени, но и для конкретных социальных систем или институтов государства.

Исходя из выбранных целей, определяются и основные задачи воспитания. Эти задачи представляют собой конкретизацию целей воспитания и могут рассматриваться, с одной стороны, как отдельные подсистемы в общей структуре системы целей воспитания, а с другой стороны, как некоторые промежуточные цели на пути достижения стратегической цели. Такая двойственность функционально-временной природы позволяет в качестве основных определить следующие задачи воспитания.

Во-первых, формирование философской ориентации и мировоззренческой позиции личности в вопросах понимания смысла жизни, своего места в мире, своей уникальности и ценности.

Во-вторых, привитие человеку творческого отношения к выполнению своих обязанностей, добросовестности и активности в процессе обучения и в дальнейшей практической деятельности.

В-третьих, обеспечение усвоения обучающимся системы общечеловеческих ценностей, отражающих богатство общечеловеческой и национальной культуры и выработки у него своего отношения к этим ценностям.

В-четвертых, раскрытие сущности и значения общечеловеческих норм гуманистической морали (в том числе доброты, милосердия, сочувствия, взаимопонимания, толерантности и др.) и культивирование интеллигентности как значимого личностного параметра и др.

Продуктивность воспитания и характер достигаемых его результатов во многом зависят от знания и понимания педагогом основных законов и закономерностей воспитания.

Формирование и развитие личности, обладающей качествами гражданина – патриота Родины основывается на следующих закономерностях:

1) обусловленностью целей и задач воспитательной работы с объективными потребностями общества, действующими в нем мировоззренческими, нравственно-этическими ориентирами, идеалами и позициями;

2) ориентацией на развитие гармоничной личности;

3) воспитание должно основываться на общечеловеческих ценностях и строиться с учетом особенностей этнической культуры;

4) воспитание личности происходит во взаимодействии воспитательных разговоров, назидательных бесед и наставлений и включения ее в активную деятельность;

5) процесс развития личности приобретает оптимальный характер, когда обучаемый выступает субъектом воспитания. В данном случае речь идет о личностном подходе к учебно-воспитательному процессу, который предполагает, что и педагог и обучающиеся относятся к каждому человеку как к самостоятельной ценности;

6) в процессе воспитания необходимо проявлять гуманность и уважение к

личности обучаемого в сочетании с высокой требовательностью к нему, к характеру его деятельности и поведения;

7) успешность саморазвития личности в значительной мере зависит от степени индивидуализации воспитательного процесса и характера его творческой направленности;

8) зависимость результатов воспитания не только от воспитательной деятельности, но и от личности преподавателя, от реальных условий, от характера взаимодействия с подрастающим поколением в конкретных процессах и ситуациях. Особое внимание важно уделять сочетанию воспитания и обучения и др.

Функционируют три формы воспитания, в основе которых следующие формы отношений. К первой группе относятся формы отношений творческого обучения – творческие занятия всех видов, личные и коллективные поручения учебного характера и т.п. Ко второй группе относятся формы отношений творческого содружества – коллективные творческие дела, творческие игры, личные и коллективные поручения жизненно практического характера, творческие праздники и т.д. К третьей группе относятся синтетические формы этих отношений – повседневное творческое общение, творческие встречи разных видов.

В настоящее время большинство педагогов ссылаются на классификацию Е.В. Титовой, которая считает, что все формы воспитательной работы следует разделить на 3 группы – мероприятия, дела, игры. Они различаются по следующим признакам: по целевой направленности, по позиции участников воспитательного процесса, по объективным воспитательным возможностям.

Интересную точку зрения высказывает Н.Е. Щуркова, которая считает что любое воспитательное дело должно поднять человека на более высокий уровень ценностных отношений, оно не требует длительных затрат времени и усилий его участников, несет максимум воспитательной эффективности, за счет насыщения и актуализации духовно-нравственных ценностей.

2 Патриотическое воспитание школьников на основе материалов, посвященных 550-летию Казахского ханства и 70-летию Великой Победы

Глубинный смысл наступающих юбилеев – подъем патриотизма, мобилизация его духовных и содержательных ресурсов, используя феномен многовековой истории нашей государственности и Победы в Великой Отечественной войне.

Казахскому государству 550 лет, история же казахской государственности уходит вглубь веков. Начало этому положила государственность саков, уйсуней, канглов, а позже – и племен, входящих в Тюркский каганат [8].

Керей и Жанибек первыми обозначили основы казахской государственности, о чем свидетельствуют многочисленные архивные источники, отечественные и зарубежные летописные хроники. Во второй половине XV века потомки Чингисхана – султаны Керей и Жанибек отделились от хана Абулхаира, возглавлявшего государство кочевых узбеков, и вместе с частью населения откочевали в Могулистан, обосновавшись в долинах рек Чу и Козы-Басы (юг Центрального Казахстана). Это событие стало началом государственности казахов. Тогда и появился термин «казак», который вначале обозначал новые владения Керей и Жанибека, а затем приобрел этнический смысл. После смерти хана Абулхаира в конце 1468 года его потомки начали борьбу за территорию Керей и Жанибека. В результате этой борьбы Западное Семиречье, нынешний Центральный Казахстан, земли среднего течения Сырдарьи оказались в руках Керей и Жанибека. Данное образование получило название Казахского ханства.

Казахский народ несколько веков находился в составе Золотой Орды. Золотоордынские ханы имели непосредственное отношение к территории наших предков, к нашей истории. Средоточием центральной политической власти была ставка золотоордынских, а позже казахских ханов у легендарной горы Улытау. Средневековый Казахстан был и в составе империи Тамерлана. Город Туркестан являлся не только древней столицей казахской земли, но и культурным, политическим и идеологическим центром тюркских народов.

На каждом этапе развития Казахского ханства имелись свои, судьбоносные моменты. Но в основном судьба нации решалась в борьбе за землю, ведь самый главный вопрос в противостоянии враждующих сторон – это вопрос о земле, о свободе и независимости. Издревле казахский народ считается свободолюбивым народом. На протяжении всей истории нашего государства на политическую арену выходили такие выдающиеся личности, как Хакназар, Тауке хан, хан Абулхаир, Абылай хан, хан Кенесары. И у каждого из них был свой вклад в развитие государственности на том или ином историческом отрезке времени [9].

Система управления в Казахском ханстве была уникальной. Хан правил от имени народа, который поднял его на белой кошме. Большую роль в жизни государства играли институты биев, батыров, а также жырау и жыршы – летописцев истории. Социальные отношения в обществе регулировали аксакалы. Существование в степи сводов законов «Қасым ханның қасқа жолы»,

«Есім ханның ескі жолы», «Жеті жарғы» Тауке хана свидетельствует о развитости правовой основы казахской государственности [8].

Патриотическое воспитание тесно связано с формированием образа Великой Победы, что составляет предмет деятельности всех институтов социализации, прежде всего, школы и учителя.

Война с фашизмом принесла неисчислимы потери и разрушения. Почти 27 млн. граждан СССР погибли, из них свыше 10 млн. – на полях сражений. Около 18 млн. солдат и командиров Красной Армии получили ранения, стали инвалидами. Около 6 млн. советских людей оказались в фашистском плену, 4 млн. из них погибли. Во вражеском тылу погибло почти 4 млн. партизан. Война оставила миллионы сирот, вдов, инвалидов.

За годы Великой Отечественной войны 1710 городов и около 70 тысяч сел и деревень были полностью разрушены. Свыше 25 млн. человек потеряли крышу над головой и ютились в землянках, сараях и подвалах.

Победа в Великой Отечественной войне спасла народы страны и все человечество от угрозы фашистского порабощения.

Главным источником победы над фашизмом в Великой Отечественной войне стал героизм воинов Красной Армии, беззаветный труд, патриотизм и инициатива народных масс [10].

Мы гордимся тем, что плечом к плечу с другими народами, входившими в состав СССР, храбро сражались казахстанцы.

За подвиги в Великой Отечественной войне 110 казахстанцев награждены орденом Славы трех степеней, а 499 казахстанца были удостоены звания «Герой Советского Союза». Дважды этого звания были удостоены летчики-штурмовики Т.Я. Бигелдинов, Л.И. Беда, И.Ф. Павлов и летчик-истребитель С.Д. Луганский. Особая гордость – три девушки-казашки: Герои Советского Союза снайпер Алия Молдагулова, пулеметчица Маншук Маметова и Халық Қаһарманы летчица Хиуаз Доспанова.

На всех фронтах войны казахстанцы проявляли мужество и героизм. В битве за Москву отличилась легендарная 8-ая Гвардейская Панфиловская дивизия, сформированная в Алма-Ате. Всем известен подвиг 28 героев-панфиловцев: 16 ноября 1941 года они отразили многочисленные атаки врага под Москвой и не дали прорваться фашистам в столицу. В тяжелые сентябрьские дни 1941 года к ленинградцам обратился акын Жамбыл Жабаев со своим стихотворением «Ленинградцы, дети мои! Ленинградцы, гордость моя!». Листовки со стихами Жамбыла, переведенными на русский язык, расклеивали на стенах, они звучали по радио, люди повторяли их, как заклинание. Тысячи казахстанцев отдавали свои жизни в боях за Сталинград, за освобождение Украины, Белоруссии, Прибалтики, Молдавии. Героизм и отвагу они проявили при освобождении Польши, Венгрии, Чехословакии, Вены. В боях за Берлин одним из первых водрузил знамя Победы над рейхстагом лейтенант Рахимжан Кошкарбаев.

В годы войны казахстанцы совершали подвиги не только на фронте, но и в тылу. Люди работали, чтобы обеспечить армию боеприпасами, продовольствием, одеждой и многим другим. Девять из десяти пуль во время

войны было вылито из свинца, произведенного в Казахстане. На фронте не было техники, не имеющей казахстанского металла.

Газета «Правда» в годы войны так писала о казахстанцах: «Хорошо бьются казахи на фронте, хорошо работают для фронта их отцы, матери, жены в тылу. Казахстан могуче подпирает фронт всеми богатствами своей земли, всеми сокровищами своих гор» [11].

Основным уроком Победы стало осознание того, что нельзя допустить новую мировую войну, так как она может привести к уничтожению человечества. Единственный выход – борьба за переход от конфронтации к взаимопониманию в деле совместного укрепления мира.

Школа располагает поистине неисчерпаемыми возможностями формирования личности, обладающей качествами гражданина – патриота Родины.

Важно использовать ценный пласт идей о воспитании подрастающего поколения в духе любви и преданности к своему Отечеству, представленный в народной педагогике казахов. «Родина – мать народу, народ – мать джигиту», «Родная земля – золотая колыбель», «Человек без родины, что соловей без леса», «История земли – это история народа», «Лучше блуждать вместе с народом, чем находить дорогу одному» – гласит народная мудрость. Большой потенциал заключен в вековых традициях и обрядах народа. Огромная роль в патриотическом воспитании принадлежит казахским ханам: Керей, Жанибек, Абулхаир, Абылай, Кенесары и батырам: Кобланды, Алпамыс, Ер Таргын, Кабанбай, Богенбай, Райымбек и др.

Каждый общеобразовательный предмет объективно располагает большим патриотическим потенциалом. На уроках истории, литературы можно предложить детям написать различные эссе, сочинения, или же просто завести различные диспуты на следующие темы: «Казахские ханы и батыры», «Герои моего родного края», «Наши земляки в Великой Отечественной войне» и многие другие.

Краеведческая и поисковая работа – один из важнейших источников патриотического воспитания школьников. Важным элементом содержания воспитания является показ героизма советских людей в годы Великой Отечественной войны 1941-1945гг. Трудно переоценить роль социальных проектов, когда школьники постигают на собственном опыте исследования непреходящую значимость истории Казахского ханства и Великой Победы.

3 Методические рекомендации по формированию и развитию личности, обладающей качествами гражданина – патриота Республики Казахстан

Патриотическое воспитание будет действенным только тогда, когда будет охватывать весь учебный предмет в целом, когда образовательные задачи будут решаться в единстве по продуманному плану и осуществляться систематически.

Формировать и развивать личность, обладающую качествами гражданина – патриота Родины, следует не только в учебном процессе, но и через воспитательные мероприятия с предварительной подготовкой, причем именно подготовка более значима для всех его участников.

По количеству участников воспитательные мероприятия могут быть групповые (воспитатель – группа детей), массовые (воспитатель – несколько групп).

Учитель может использовать различные формы работы с учащимися в деле воспитания гражданина и решать задачи в соответствии со спецификой возраста детей, сложившихся между ними взаимоотношений, учитывая их индивидуальные особенности.

Индивидуальные формы связаны с внеурочной деятельностью, общением учителей и учеников. Они действуют в групповых и коллективных формах и определяют успешность всех других форм. К ним относятся: беседа, консультация, обмен мнениями, выполнение совместного поручения, оказание индивидуальной помощи в конкретной работе, совместный поиск решения проблемы и др.

К групповым формам работы относятся советы, творческие группы, органы самоуправления, кружки. В этих формах учитель проявляет себя как рядовой участник или как организатор. Главная его задача – создать условия для получения в группе осязаемого положительного результата, значимого для всех членов коллектива, других людей.

К коллективным формам работы учителя с учащимися относятся конкурсы, спектакли, концерты, встречи с ветеранами ВОВ, солдатами, воевавшими в Афганистане, тематические беседы (550-летие Казахского ханства и 70-летие Великой Победы), выступления на классных часах, туристско-краеведческая деятельность, походы, выступления агитбригад, спортивные соревнования и др.

Воспитательные мероприятия значимы тогда, когда они носят характер коллективной творческой деятельности взрослых и детей и проходят в три этапа:

I этап – коллективной подготовки (включает в себя поиск дела, планирование и собственно подготовку);

II этап – проведения дела;

III этап – анализа дела.

Выбор вида воспитательных мероприятий зависит от многих факторов. Но в основе этого выбора должна находиться педагогическая целесообразность, которая определяется целями воспитания; возрастом учащихся; уровнем их

воспитанности и личного социального опыта; особенностями детского коллектива, его традициями; учетом социальной ситуации; уровнем профессионализма учителя. При выборе форм организации воспитательного процесса надо опираться на актуальные потребности и интересы детей.

Во внеурочное время необходимо также проводить мероприятия, которые направлены на воспитание патриотизма. Это может осуществляться во время классных часов на различные темы (таблица 1).

Таблица 1 – Тематический план классных часов «Моя Родина – мой Казахстан»

№	Название	Цели мероприятия	Формы и методы
1	«С чего начинается Родина...»	- формирование представления о Родине; - формирование понятия о патриотизме, патриоте.	Экскурсия: «Наша малая родина». Рассказ, беседа.
2	«Мой родной город»	- способствовать развитию патриотических чувств на примере любви к своему городу; - познакомить с историей создания родного города; - расширить знания учащихся о родном городе.	Урок-беседа, дискуссия.
3	«Подвиг долга и любви»	- создать условия для развития коммуникационной, культуроведческой компетенции через расширение, углубление знаний, что будет способствовать воспитанию гражданственности и патриотизма.	Урок-дискуссия.
4	«Родная сторона»	- формирование знаний по истории Малой Родины; - развитие личностной культуры как основы любви к Родине; - способствовать развитию интереса к краеведению.	Урок-беседа.
5	«Керей Жанибек и основатели Казахского ханства»	- развивать у учащихся чувства патриотизма, чувства любви к своей Родине, ее историческим корням и национальным традициям; - сформировать у учащихся представление о национальных героях казахского народа.	Урок-беседа, дискуссия.
6	«Великая Отечественная война — трагедия и подвиг нашего народа»	- повторение, систематизация и обобщение материала, изученного по Великой Отечественной войне; - практическое применение полученных теоретических знаний (работа с документами, картой); - воспитание патриотических чувств учащихся на примере героизма и мужества советских людей во время Великой Отечественной войны.	Урок-беседа, дискуссия.
7	«Память о них жива. Подвиг их бессмертен»	- способствовать развитию интереса учащихся к истории своей малой Родины; - способствовать патриотическому воспитанию учащихся.	Выездное занятие. Урок-беседа, дискуссия.

В школах г. Астаны в 2014-2015 учебном году классные часы проходят с целью активизации познавательного интереса ребят к истории своего государства, развития их общего кругозора, воспитания в школьниках толерантности и интереса к изучению культурно-исторических ценностей, развития творческой активности. Например, в параллели 5-х классов классные часы «Правители Казахского ханства» прошли в форме устного журнала, в виде исторической литературно-музыкальной композиции. В 6-х классах классные руководители провели конкурс сочинений «Летопись Казахского ханства». В 7-8 классах классные руководители организовали интеллектуальную игру «Этапы становления Казахского ханства». В 9-11 классах прошли дебаты «Роль правителей Казахского ханства», интеллектуальное шоу «Знатоки истории Казахского ханства», театрализованный классный час «Откочевка Жанибека и Керейя с ханства Абулхаира в Могулистан», презентация о казахских ханах, которые внесли огромный вклад в становление, развитие и укрепление Казахского ханства.

Этот позитивный опыт необходимо распространять во всех организациях образования РК. Целесообразно проведение цикла таких мероприятий, как «Знай свою историю» – к 70-летней годовщине Победы в Великой Отечественной войне. Например: книжная выставка «Трудные шаги к Великой Победе»; стенды «Они защищали Родину»; библиотечный час с просмотром видеороликов «Уходят победители седые, победа остается молодой» и т.д.

Предлагаем примерный план конкурса, посвященного 550-летию Казахского ханства и 70-й годовщине Великой Победы (таблица 2).

Условия конкурса:

Количество работ от одного участника не ограничено.

Работа должна иметь название и краткое описание, указание секции и номинации.

Содержание работы должно отвечать требованиям соответствующей номинации секции.

К участию принимаются самостоятельные работы от одного автора, а также комплексные работы под руководством педагога-руководителя.

Таблица 2 – Требования к конкурсным работам: секции и номинации

№	Название секции	Вид работы	Номинации
1	Дизайн-секция	«Социальный плакат»	1. «Школьная эмблема празднования 550-летия Казахского ханства» 2. «Поздравительная открытка ветеранам Великой Отечественной войны»
2	Литературная секция	«Стихотворение»	1. «История казахского народа» 2. «История Великой Отечественной войны в истории моей семьи» 3. «Очерк «Биография героя»

3	Фото-секция	Фото-репортаж	1. «Лица истории казахского народа» 2. «Памятные места Великой Победы»
4	Видео-секция	Видео-ролик	1. «История моей малой Родины» 2. «Беседы с ветеранами»
5	Туристская секция	Экскурсия по историческим и памятным местам своего края	1. «Столицы Казахского ханства» 2. «Память о Великой Победе»
6	Проектная секция	Проект-сценарий праздника Великой Победы	1. «Социальная акция «Спасибо ветеранам!»» 2. «Творческий проект «Великая независимость»»

Критерии оценок:

- соответствие работы теме и номинации Конкурса;
- степень самостоятельности и творческого личностного подхода;
- оригинальность раскрытия темы конкурса;
- правильность и четкость оформления работы.

Правила участия:

• Необходимо отправить заявку на участие в Конкурсе. Данные, которые Вы введете, будут использованы при оформлении поощрительных документов.

• Оформить работу в соответствии с требованиями оформления конкурсных работ.

• В случае комплексной работы заявка заполняется педагогом-руководителем, указываются его данные и данные всех авторов работы с уточнением их функций в выполнении работы.

Реалии суверенного и независимого Казахстана предполагают возможность формирования и развития личности, обладающей качествами гражданина – патриота Родины, которая воспитана на национальных и общечеловеческих ценностях. Главное направление новой парадигмы образования состоит в том, чтобы сознательно формировать новые духовные ценности, нормы, новые потребности, а не просто адаптировать молодежь к потребностям рынка. Именно личность, ее ценностные и мировоззренческие основания – есть главная цель образования.

Заключение

Воспитание личности, обладающей качествами гражданина – патриота, должно обеспечить понимание всей глубины и многомерности Победы в Великой Отечественной войне как социально-духовного, нравственного и культурного феномена. Победу нельзя сводить к формам празднования события.

В содержании духовного наследия Казахского ханства и Великой Победы именно феномен патриотизма остается современным и выводит нас в будущее. Он есть в социальной памяти общества, в делах старших поколений, в массовых ожиданиях и надеждах наших современников. Поэтому при подготовке и проведении тематических и других воспитательных мероприятий, посвященных казахской государственности и Великой Отечественной войне, следует учитывать необходимость связывать их содержание с актуальными событиями настоящего, с учетом конкретных проблем, стоящих перед личностью, социальными группами, обществом и государством.

Духовное наследие Казахского ханства и Великой Победы, будучи мощнейшим средством в формировании национального самосознания, национальной гордости, в конечном итоге является и универсальной духовной основой, укрепления независимости. В нем сосредоточены и мораль, и право, и традиции, и искусство, и уроки истории – все, что составляет непоколебимые ценности современного казахстанца.

В работе раскрыто содержание и формы организации воспитательного процесса в современных условиях; патриотического воспитания школьников на основе материалов, посвященных 550-летию Казахского ханства и 70-летию Великой Победы. Разработаны методические рекомендации по формированию и развитию личности, обладающей качествами гражданина – патриота Республики Казахстан.

Внедрение данных методических рекомендаций в практику работы организаций образования должно способствовать формированию у обучающихся патриотического сознания, чувства верности своему Отечеству, готовности выполнению гражданского долга и конституционных обязанностей по защите Родины. Современная история Казахстана показывает, что именно активная гражданская позиция является необходимым условием становления полноценного гражданского общества и демократического правового государства.

Литература

1 Выступление Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева на встрече с активом города Астана «Всем нам следует ценить нашу независимость» 22 октября 2014 года.

2 Выступление Главы государства Н.А. Назарбаева на торжественном собрании, посвященном Дню Независимости Республики Казахстан «Независимость Республики Казахстан – Великая история Мәңгілік Ел» 15 декабря 2014 года.

3 Философский словарь / Под ред. И.Т. Фролова. 5 изд. -М.: Политиздат, 1987. – 680 с.

4 Бижанов А., Касенов У. и др. О характере казахстанского патриотизма // Панорама. 1996. № 33. - С. 28-34.

5 Богомолова М.И. Современные подходы к гражданскому воспитанию детей // Культурологический подход к образовательному процессу в школе и вузе: опыт, проблемы, перспективы. Сб. матер. Междунар. науч.- практ. конф. - Ульяновск: УлГПУ, 2006. - 316 с.

6 Филонов Г.Н. Феномен гражданственности в структуре личностного развития // Педагогика. 2002. №10. - С. 24-29.

7 Выступление Президента Республики Казахстан, Председателя партии «Нұр Отан» Н.А. Назарбаева на XVI съезде партии «Современное государство для всех: Пять институциональных реформ». – г. Астана, 11 марта 2015 года.

8 Когда появился термин «казак»? // Вечерняя Астана. – 13 Марта 2015 г.

9 Абсеметов М. Казахская государственность: годы борьбы, испытаний и побед // Вечерняя Астана. – 18 декабря 2014 г.

10 Всемирно-историческое значение победы СССР в Великой Отечественной войне <http://rvio-nuriman.jimdo.com/70-летие-победы-в-великой-отечественной-войне/>

11 Фазылова Г. Казахстан во время Великой Отечественной войны // www.gumilev-center.ru/kazakhstan-vo-vremya-velikojj-otечestvennoj-vojny/

Содержание

Введение	17
1 Содержание и формы организации воспитательного процесса в современных условиях	19
2 Патриотическое воспитание школьников на основе материалов, посвященных 550-летию Казахского ханства и 70-летию Великой Победы.....	22
3 Методические рекомендации по формированию и развитию личности, обладающей качествами гражданина – патриота Республики Казахстан.....	25
Заключение	29
Литература	30

**Отанының азаматы – патриоты қасиеттері бар
тұлғаны қалыптастыру және дамыту
(Қазақ хандығы құрылғанының 550 жылдығына
және Ұлы Жеңістің 70 жылдығына)**

Әдістемелік ұсыныстар

**Формирование и развитие личности,
обладающей качествами гражданина – патриота Родины
(к 550-летию Казахского ханства и 70-летию Великой Победы)**

Методические рекомендации

Басуға 15. 04. 2015 ж. қол қойылды. Пішімі 60×84 1/16.
Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.
Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 2,0

Подписано в печать 15. 04. 2015 г. Формат 60×84 1/16.
Бумага офсетная. Печать офсетная.
Шрифт Times New Roman. Усл. п.л. 2,0